

Ainevaldkond "Keel ja kirjandus"

Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust ning väärtustada keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailma kultuuri osana. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuri teadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust eri liiki tekste mõista, luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemis- ja tunnetusvahendit, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) toimib keeleteaduslikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üld kirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 4) arendab oma loov võimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 5) mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuri väärtust ning tähtsust iseenda arengus;
- 6) väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuri teadmisi.

Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti / vene keel, kirjandus ning eesti keel teise keelena.

Kohustuslikud kursused õppeainete kaupa on järgmised:

- 1) eesti keel – 6 kursust: „Teksti keel ja stiil“, „Praktiline eesti keel I“, „Meedia ja mõjutamine“, „Praktiline eesti keel II“, „Praktiline eesti keel III“, „Keel ja ühiskond“;
- 2) vene keel – 6 kursust (vene õppekeele klassis): „Keel, ühiskond ja kultuur“, „Meedia ja mõjutamine“, „Tekst ja stiil“, „Suuliste tekstide vastuvõtt ja loomine“, „Kirjalike tekstide vastuvõtt ja loomine“, „Praktiline vene keel“;
- 3) kirjandus – 5 kursust: „Pärimus ja kirjandus“, „Identiteet ja eesti kirjandus“, „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“, „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“, „Kirjandus ja ühiskond“;
- 4) eesti keel teise keelena – 9 kursust.

Peale kohustuslike kursuste võib kool välja töötada valikkursusi, mis on soovituslikult valdkonnaülesed, st lõimivad keelt ja kirjandust muude valdkondadega (nt teatri-, filmi- või meediaõpetusega) ja pakuvad süvenemist võimaldavaid teemakäsitlusi. Valikkursused võib kool koostada ise või valida gümnaasiumi riikliku õppekava lisades 8–15 esitatud kursuste hulgast. Eesti keele teise keelena õppekava alusel õpetatakse muu õppekeele klassis või erandjuhul individuaalse õppekava alusel tasemeni, kus õpilane on võimeline õppima täies mahus eesti keele ainekava alusel.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Gümnaasiumi keele- ja kirjanduse õpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevoime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Keele ja kirjanduspädevus aitab õpilasel eetilisi norme, olusid ja

partnerit arvestades suhelda, motiveeritult ja ennastjuhtivalt õppida ning tegutseda. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase teksti kogemus, kujuneb žanri- ja konteksti tunnetus. Teksti Toimingud hõlmavad tekstide funktsionaalset lugemist, nende üle arutlemist ja kriitilist hindamist, keeleliste ja stiililiste väljendusvahendite eritlemist ja analüüsi, nende praktilist rakendust tekstiloomes ning trükitud ja digitaalsete keeleressursside kasutamist. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

Keeleõppes (7 kursust) lõimitakse mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega. Keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist, inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, meediavaldkonna funktsioneerimist ja mõju. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlus tavasid ja -olukordi. Oskust tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse praktilise eesti keele kursustel uroloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Praktilised keelekursused on keskendatud õpilase suhtlus- ja väljendusoskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele. Õigekirja- ja õigekeelsus teemasid korratakse kõigi kursuste vältel.

Kirjandusppes (6 kursust) soodustatakse teksti- ja lugeja keskse lähenemise kaudu õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugeja võimeid, mõtte- ja tunde maailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, pööratakse tähelepanu teksti kui terviku mõistmisele, selle analüüsimisele ja tõlgendamisele, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust, edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Teksti- ja lugejakeskset kirjanduskäsitlust täiendab kirjanduslooline lähenemisviis, mis asetab teosed loomisaja ühiskondlik-kultuurilisse konteksti ning avab nende esteetilisi erijooni. Ilukirjandus Tekstide lugemise ja uurimise eesmärk gümnaasiumis on avardada õpilase elu- ja kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut. Gümnaasiumi keele- ja kirjanduse kursused eesti ja vene õppekeelega koolidele taotleavad ühiseid õpitulemusi ja on seotud samase õppesisuga. Kursuste läbimise järjekord määratakse kindlaks kooli õppekavas. Keelekursuste õppesisu võib ka teisiti liigendada ja kursusi paralleelselt õpetada.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule. Eesti keeles teise keelena on oluline saavutada gümnaasiumi lõpuks keeleoskustase, mis võimaldab aktiivselt osaleda ühiskonnaelus, eesti keeles õpinguid jätkata ja tööturul edukalt toime tulla, st eakohane C1-keeleoskustase.

Ainetundide jaotus

	<i>Ainetundide maht nädalas (klassiti)</i>		
Aine	10. klass	11. klass	12. klass
eesti keel	2	2	3
kirjandus	2	2	2

Valdkonnasisene lõiming

Gümnaasiumi keele- ja kirjanduse õpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Keeleja kirjanduspädevus aitab õpilasel eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhelda, motiveeritult ja ennastjuhtivalt õppida ning tegutseda. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis

on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Vene keele valdamise eesmärk vene õppekeelega koolis on hoida sidet emakeelse kultuuripärandiga.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase teksti kogemus, kujuneb žanri- ja konteksti tunnetus. Teksti Toimingud hõlmavad tekstide funktsionaalset lugemist, nende üle arutlemist ja kriitilist hindamist, keeleliste ja stiililiste väljendusvahendite eritlemist ja analüüsi, nende praktilist rakendust tekstiloomes ning trükitud ja digitaalsete keeleressursside kasutamist. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

Keeleõppes (7 kursust) lõimitakse mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega. Keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist, inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, meediavaldkonna funktsioneerimist ja mõju. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlus tavasid ja -olukordi. Oskust tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse praktilise eesti keele kursustel uroloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Praktilised keelekursused on keskendatud õpilase suhtlus- ja väljendusoskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele. Õigekirja- ja õigekeelsus teemasid korratakse kõigi kursuste vältel.

Kirjanduseõppes (6 kursust) soodustatakse teksti- ja lugeja keskse lähenemise kaudu õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugeja võimeid, mõtte- ja tunde maailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, pööratakse tähelepanu teksti kui terviku mõistmisele, selle analüüsimisele ja tõlgendamisele, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust, edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Teksti- ja lugejakeskset kirjanduskäsitlust täiendab kirjanduslooline lähenemisviis, mis asetab teosed loomisaja ühiskondlik-kultuurilisse konteksti ning avab nende esteetilisi erijooni. Ilukirjandus tekstide lugemise ja uurimise eesmärk gümnaasiumis on avardada õpilase elu- ja kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut.

Gümnaasiumi keele- ja kirjanduse kursused eesti ja vene õppekeelega koolidele taotlevad ühiseid õpitulemusi ja on seotud samase õppesisuga. Kursuste läbimise järjekord määratakse kindlaks kooli õppekavas. Keelekursuste õppesisu võib ka teisiti liigendada ja kursusi paralleelselt õpetada.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule. Eesti keeles teise keelena on oluline saavutada gümnaasiumi lõpuks keeleoskustase, mis võimaldab aktiivselt osaleda ühiskonnaelus, eesti keeles õpinguid jätkata ja tööturul edukalt toime tulla, st eakohane C1-keeleoskustase.

Valdkonnaülene lõiming

Ainevaldkonnas toetatakse üldpädevuste arengut, käsitletakse läbivaid teemasid ning kasutatakse valdkonnaülese lõimingu võimalusi vastavalt kooli eripärale ja kooli õppekavas sätestatule. Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide 3 õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades.

Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda.

Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja eesti keele õppimisele lisaks kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid.

Üldpädevuste jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ja võideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on edendada tekstidega süva- ja

metatasandil töötamise kaudu õpilaste teksti teadlikkust. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi.

Läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine toetab tema suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldab luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteüleised valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks. Neid on oluline arvestada keele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel.

Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlus ülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus. Valdkonnasisese ja -ülese lõimingu võimalusi, kõigi üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist kirjeldatakse kooli õppekava üldosas ja rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas.

Üldpädevuste arengu toetamine

Üldpädevuste jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja võideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.

Läbivate teemade käsitlemine

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid on oluline arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlus ülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus. Valdkonnasisese ja -ülese lõimingu võimalusi, kõigi üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist kirjeldatakse kooli õppekava üldosas, nende rakendamist täpsustatakse valdkonnakavas.

Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui ka kursuse lõpus. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Kokkuvõtva hindamise kõrval rakendatakse õppeprotsessi käigus kujundavat hindamist, kus õpilasele antakse suulist ja kirjalikku sõnalist tagasisidet tema ainealaste tulemuste, tugevate külgede ja puuduste kohta ning innustatakse ja suunatakse teda edasisel õppimisel. Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi, et ta saaks analüüsida oma õpitegevust ja tagasisidestada kaasõpilaste sooritusi.

Eesti õppimisel gümnaasiumiastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust, s.o väljendusoskust,
- 2) eri liiki tekstide, sealhulgas teadus-, meedia- ja tarbetekstide vastuvõttu, s.o analüüsi, mõistmist ja kriitilist hindamist,
- 3) eri tüüpi ja liiki tekstide loomist, sh arutlevat teksti kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, sealhulgas oskust teha sobivaid ja põhjendatud keelevelikuid enda loodud tekstides.

Kirjanduse õppimisel hinnatakse

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ning esitamist,
- 2) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,
- 3) ilukirjandusliku keelekasutuse eripära mõistmist ja valdamist,
- 4) kirjanduse teadmisi, sh kirjandusmõistete kasutamist ja kirjandusloolise konteksti tundmist.

Eesti keele ja kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid peavad olema mitmekesised. Need peavad hõlmama suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendus ülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine.

Hindamiseks sobivad veel mitmesugused oskusi arendavad sooritusülesanded, nagu avalik esinemine, luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, eri žanris tekstide kirjutamine (kõne, arvamus, päevik, arvustus jm), arutleva kirjandi (essee) kirjutamine, uurimusliku teksti kirjutamine, projekti koostamine ja elluviimine, multimodaalse ettekande loomine ja esitlemine. Hinnates õpilaste omaloomingulisi töid,

võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Kirjaliku arutluse (essee) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumentide ja näidete seostatust, teksti ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Kõikides kirjalikes töödes parandab aineõpetaja keelevead, kuid arvestab hindamisel soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Eesti keele kui teise keele õppeaines hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastavatel kirjeldustel. Eesti keele kui teise keele õppes käsitletakse keelevigu õppimise loomuliku osana ning neid parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku

õppekava üldosa sättest, hindamise nõuded ja korraldus täpsustatakse kooli õppekava üldosas ja valdkonnakavas.

10. klass. Eesti keel

Kursus "Praktiline eesti keel I"

Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
1) Kirjeldab ja selgitab tekstide stiili erinevused	Tutvumine erinevate tekstiliikide ja nende stiili erinevustega. Analüüsisides näiteks ajaleheartikleid ja ilukirjandus tekste, õpilased õpivad märkama stiililisi nüansse.
Valdkonnasisene lõiming Kkirjandus: Analüüsisides erinevate kirjanike stiile ja kuidas need peegeldavad nende ajastut ja isikupära. Valdkonnaülene lõiming Ajalugu: Uurides, kuidas ajaloolised sündmused on mõjutanud kirjutamisstiile ja keelekasutust eri ajastutel	
2) Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt	Rollimängud ja harjutused selge ning asjakohase väljendusviisi arendamiseks, sealhulgas kuidas kohandada sõnumit vastavalt kuulajale või

	lugejale.
Valdkonnaülene lõiming Ühiskonnaõpetus: Arendades oskust argumenteerida ja väljendada oma mõtteid selgelt aruteludes ühiskondlike teemade üle.	
3) Kaitseb argumenteeritult oma seisukohti	Väitlusõhtud ja arutelud, kus õpilased harjutavad oma seisukohtade kaitsmist, tuues esile tugevad argumendid ja vastates kriitikale.
Valdkonnasisene lõiming Filosoofia: Analüüsis argumenteerimise tehnikaid ja loogilise mõtlemise oskusi. Valdkonnaülene lõiming Kodanikuõpetus: Osaledes debattides, mis puudutavad kodaniku õigusi, -kohustusi ja demokraatlikke väärtusi.	
4) Konspekteerin suulist esitlust ja loetud teksti	Praktilised ülesanded, kus õpilased konspekteerivad loenguid ja koostavad kokkuvõtteid erinevatest tekstidest.

Valdkonnasisene lõiming

Õpioskused: Rõhutades märkmete tegemise tähtsust ja efektiivseid õpistrateegiaid.

Valdkonnaülene lõiming

Ajalugu: Konspekterides ajaloolisi kõnesid või dokumente, et mõista paremini ajaloolisi sündmusi ja konteksti.

5) Kasutab erinevaid keeleallikaid ja teabekeskondi

Koolitused ja töötoad, mis tutvustavad erinevaid online sõnastikke, teadusartiklite andmebaase ja teisi keeleallikaid.

Valdkonnasisene lõiming

Informaatika: Õpetades, kuidas kasutada interneti otsinguid ja hinnata leitud info usaldusväärsust.

Valdkonnaülene lõiming

Teadus: Kasutades erialaseid sõnastikke ja andmebaase, et mõista ja kasutada valdkonnaspetsiifilist terminoloogiat.

6) Edastab eri allikatest leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust

Rühma projektid, kus õpilased koguvad, analüüsivad ja esitlevad teavet erinevatel teemadel, kriitiliselt hinnates allikate usaldusväärsust.

Kursus "Teksti keel ja stiil"

Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
1) analüüsib ja võrdleb keele erinevaid kasutusvaldkondi ja tekstide stiili erinevused;	Tutvumine erinevate tekstiliikide ja nende stiili erinevustega. Analüüsisides näiteks ajaleheartikleid ja ilukirjandustekste, stiiliülesandeid, õpilased õpivad märkama stiililisi nüansse. Keele erinevad kasutusvaldkonnad: argi-, ilukirjandus-, teadus- ja tarbekeel.
Valdkonnasisene lõiming Kirjandus: Analüüsisides erinevate kirjanike tekste ja seda, kuidas need peegeldavad nende ajastut ja isikupära. Valdkonnaülene lõiming Ajalugu: Uurides, kuidas ajaloolised sündmused on mõjutanud kirjutamisstiile ja keelekasutust eri ajastutel	
2) Valib keelelisi ja vormilisi väljendusvahendeid suhtlusolukorra ning kõneaine põhjal, järgib stiili- ja	Rollimängud ja harjutused selge ning asjakohase väljendusviisi arendamiseks, sealhulgas kuidas kohandada sõnumit vastavalt kuulajale või lugejale,

<p>etiketinorme; oskab eristada argikeelt ja kirjakeelt, murdelisi väljendeid ja slängi kirjakeelsest normikohasest tekstist.</p>	<p>Eesti sõnavara, sõnade tähendus ja stiilijooned. Oma sõnavara rikastamise võimalused. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus.</p> <p>Stiil ja stilistika. Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. Suhtlus ja võim. Vulgaarsed keelendid. Suhtlusvead. Ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil ja ilukirjandusstiil. Stiilivärving ja -viga. Keele eri kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead.</p> <p>Keel suhtlus- ja tunnetusvahendina. Tekst ja kontekst. Suulise ja kirjaliku suhtluse ning teksti erinevused. Veebisuhtluse keelevelikud.</p>
<p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Ühiskonnaõpetus: Arendades oskust argumenteerida ja väljendada oma mõtteid selgelt aruteludes ühiskondlike teemade üle.</p>	
<p>3) väljendub selgelt ja korrektelt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses;</p>	<p>Kirjand, teksti korrigeerimine, muud tekstiloomed ülesanded ja sõnavaraharjutused.</p> <p>Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee. Teksti aineistik, materjali kogumine ja süstematiseerimine. Teema, selle varasemad käsitlused ja eri tahud. Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (allteema, väide, selgitus, tõestus, järelalus, üldistus).</p> <p>Arutlev ja kriitiline kirjutamine. Oma teksti toimetamine.</p>

<p>4) analüüsib tekstide sisu, eesmärgi, konteksti, ülesehitust, grammatikat, sõnavara ja stiili;</p>	<p>Praktilised ülesanded, lugemisülesanded, arutelu, analüüs. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee.</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming: võõrkeelsete tekstide lugemine. Kirjanduses ilukirjanduslike tekstide lugemine.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Ajalugu, geograafia, majandusõpetus, filosoofia, bioloogia:: analüüsides ajaloolisi kõnesid või dokumente, et mõista paremini ajaloolisi sündmusi ja konteksti, analüüsides teaduslikke artikleid.</p>	
<p>5) tunneb tekstis ära keelelise mõjutamise viise ja vahendeid, hindab tekstidest leitud teavet kriitiliselt ja kasutab seda sihipäraselt;</p>	<p>Eri tüüpi tekstide analüüs, lugemisülesanded.</p>
<p>6) koostab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, sh kõne, kokkuvõtte ja lühiuurimuse;</p>	<p>Kõnede koostamine ja esitamine, olulise info leidmine, lugemisülesanded</p>
<p>Valdkonnasisene ja -ülene lõiming: olenevalt õpilase uurimistest toimub lõiming erinevate õppeainetega. lisaks konkreetsem lõiming uurimistöö</p>	

alustega.	
7) loob alustekstide põhjal uusi tekste, refereerib ja tsiteerib, kasutab viitamissüsteeme, väldib plagiaati;	<p>Kirjutamisülesanded, kus õpilased loovad arvustusi, referaate, esseesid, ja muid tekste, kasutades selleks erinevaid allikaid ja stiile.</p> <p>Tsitaatide leidmine ja kas kirjandis või lühi ülesannetes mingi väite tõestamiseks kasutamine, lugemisülesandes nõutud tingimustele vastavate tsitaatide leidmine ja nende nõuetekohane vormistamine</p>
8) loeb ja analüüsib ainevaldkonna teadustekste, eristab teaduskeele tunnuseid ja põhjendab teadustekstide keelelisi valikuid;	<p>Kirjutamisülesanded, kus õpilased loovad arvustusi, referaate, esseesid ja muid tekste, kasutades selleks erinevaid allikaid ja stiile.</p> <p>Teadustekst. Uurimiseesmärgi sõnastamine. Materjali kirjeldamine ja usaldusväärsus. Uurimuse struktuur. Allikate refereerimine ja tsiteerimine. Lause- ja lõigu viited; viitekirje. Uurimisandmete võrdlemine, analüüsimine, üldistamine, järeldamine.</p>
Valdkonnaülene lõiming: uurimistöö alused - uurimistöö nõuded.	
8) korrigeerib ja redigeerib oma teksti, kasutab otstarbekalt	Oma teksti toimetamine, erinevate sõnastikega tutvumine, "Eesti keele käsiraamat" ja keelenõu,

keeleallikaid ja teabekeskondi, teeb teadlikke keelevelikuid.	stiiliharjutused, sõnastusharjutused ja muud teksti korrigeerimisharjutused
---	---

10. klass. Kirjandus

Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I

Õpitulemus. Õpilane:

Õppesisu- ja tegevused

1) loeb läbi vähemalt neli tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi;

Kollokvium, arutelu, kirjalik arutus, põhjendamine, lugemiskontroll, kirjanduslik kohus, esitlus, rollimängud, teiste meediumite vahendusel katkenditega töö (kuuldemäng, etendus vms), teatrikülastus (Shakespeare)

Valdkonnasisene lõiming inglise keelega. Shakespeare'i sonettide ja tragöödia analüüs, võimalusel teatrikülastus.

<p>2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest renessansini ning nende seost ajaloo- ja kultuuri kontekstiga;</p>	<p>Loeng, lugemine, Kirjandusperioodide ja -voolude kujunemine ning muutumine antiigist kuni romantismini. Žanri olemus, žanrite kujunemine ja muutumine. Kirjandusžanrite vormi- ja sisu tunnused. Eepika, lüürika ja dramaatika arenguid kirjandusloos. Näiteid ajastutest ja vooludest, maailmakirjandusest. Kirjanduse seosed ühiskondlike, kultuuriliste ja ajalooliste muutustega.</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>ajalooga antiikaja sündmused, filosoofiaga: kuulsamad filosoofid, kunstiajalooga: toleaegne kunst ja arhitektuur, muusika: keskaegne muusika, renessansiaegne muusika, saksa keelega: "Nibelungide laul", rüütlikultuur,</p> <p>Valdkonnaülene lõiming: ekskursioon Tallinna vanalinnas</p>	
<p>3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi</p>	<p>Arutlevad ülesanded, rühmatöö</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming: filosoofia- väärtused, ajalugu: toleaegne maailmapilt, jumalate süsteem vms.</p>	

4) eristab teksti näidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;	Eri tekstinäidete ja žanride lugemine, arutelu, võrdlev analüüs, järeldused, teatrikülastus/filmi vaatamine
5) kommenteerib loetud teksti katkendeid ja tervikteose nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle;	Kollokvium, arutelu, kirjalik arutlus, põhjendamine, lugemiskontroll, kirjanduslik kohus, esitus, rollimängud, teatrikülastus
Valdkonnasisene lõiming ajalugu: ajastu taustaga tutvumine eri perioodide teostes Valdkonnaülene lõiming geograafia, teoste geograafiline taust	
6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust	Teatritsensiooni kirjutamine, luuletuste analüüs, filmi analüüs, tekstinäidete keeleline ja sisuline analüüs, deklameerimine.
7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab	Tragöödia ja komöödia teke ja areng. Antiiktragöödia, keskaegne liturgiline

kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.	<p>draama, renessansiaegne draama, <i>commedia dell'arte</i>, romantiline draama, psühholoogiline draama (nt Sophokles, William Shakespeare) .</p> <p>Lüürika ja lüroepika. Luulevormide ja -žanrite teke ja areng. Ood, hümn, epigramm, valm, ballaad, poeem, sonett (nt Aisopos, Sappho, Dante Alighieri, Francesco Petrarca, William Shakespeare)</p> <p>Eepika. Eepos antiigis ja keskajal. Novelli teke ja areng (nt Giovanni Boccaccio). Romaani teke ja areng (nt Rabelais, Cervantes).</p> <p>Mõisted: aforism, ballaad, draama, dramaatika, eepika, eepos, epigramm, hümn, jutustus, kirjandusvool, komöödia, luule, lüürika, lüroepika, miniatuur, novell, poeem, proosa, rüütliromaan, romaan, fablöö, rüütliromaan, satiir, sonett, žanr, tragöödia, valm, värssromaan.</p>
---	--

Pärimus ja kirjandus	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused

1) Loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, ilukirjandus teoste katkendeid ja kursuse sisuga seotud teabetekste.

Õpilased koostavad koos õpetajaga lugemisnimekirja, mis sisaldab erinevaid žanre esindavaid teoseid, sh eeposeid, romaane ja luuletusi. Individuaalne lugemine tagab tekstide põhjaliku tundmaõppimise.

Valdkonnasisene lõiming

sõnavara laiendamine ja tekstide sügavam mõistmine läbi eri žanrite. Näiteks, kui lugeda eeposeid, õpivad õpilased vananenud või erialast sõnavara ning saavad paremini aru teksti toonist ja stiilist.

Valdkonnaülene lõiming

Ajalugu: Käsitlevate teoste ajastu ja kultuurilise tausta uurimine annab võimaluse mõista, kuidas ajaloolised sündmused ja kultuurikontekstid mõjutavad kirjandusteoste sisu ja stiili. Näiteks, lugedes "Kalevipoega", uurivad õpilased kuidas ajaloolised sündmused ja Eesti rahvuslik taust on teosesse põimitud.

2) Analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi.

Õpilased osalevad klassis regulaarselt toimuvatel aruteludel, kus nad esitavad oma tõlgendusi ja analüüse, ning kirjutavad esseesid, mis käsitlevad teoste teemasid, tegelaskujusid ja süžeeeliine.

Valdkonnasisene lõiming

Filosoofia: Õpilased kasutavad tekstide tõlgendamisel filosoofilisi lähenemisi, nagu hermeneutika, mis aitab mõista tekstide sügavamaid tähendusi ja autori

kavatsusi.

Valdkonnaülene lõiming

Sotsioloogia: Tekstide mõju ühiskondlikule arvamusele ja väärtustele. Aruteludes käsitletakse, kuidas teosed peegeldavad või kritiseerivad ühiskondlikke norme ja väärtusi, näiteks kuidas "Kalevipoeg" kujutab Eesti rahvuslikke ideaale.

3) Mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal.

Diskussioonid ja projektid, mis uurivad, kuidas pärandkultuur mõjutab tänapäeva elu ja indiviidi identiteeti. Õpilased viivad läbi uurimistöid ja esitlusi, mis näitavad pärandkultuuri järjepidevust ja muutumist.

Valdkonnasisene lõiming

Kultuurilugu: Uurimine, kuidas pärandkultuur säilib või muutub läbi aegade, ning selle mõju kaasaegsele kultuurile..

Valdkonnaülene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Pärandkultuuri roll tänapäeva ühiskonnas. Kuidas traditsioonid ja pärand mõjutavad tänapäeva sotsiaalseid norme ja väärtusi.

4) Nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpseid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest.

Õpilased tutvuvad erinevate müütide ja nende elementidega, mis korduvad kirjanduses. Klassis analüüsitakse, kuidas neid elemente kasutatakse kaasaegsetes teostes ja kuidas nad kujundavad loo sügavamat tähendust.

Valdkonnasisene lõiming

Kirjandus: Müütide ja arhetüüpide analüüs, nende roll ja esitus kirjandusteostes.

Valdkonnaülene lõiming

Psühholoogia: Arhetüüpide mõistmine ja nende mõju inimese alateadvusele ja käitumisele, kasutades Jungi teooriaid arhetüüpidest.

5) Analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning est eetilistest väärtustest lähtuvalt.

Süvitsimine teemade, tegelaste ja süžeeiinide uurimisel, arutelud ja kirjalikud analüüsid. Õpilased peavad mõistma, kuidas kirjanikud kasutavad müüte ja arhetüüpe teoste sügavamate tähenduste loomiseks.

Valdkonnasisene lõiming

Eetika: Tekstide eetiliste ja esteetiliste väärtuste arutelu.

Valdkonnaülene lõiming

Kunstiajalugu: Visuaalse ja kirjandusliku kunsti ristumiskohad. Arutelu selle üle, kuidas kunst ja kirjandus kasutavad sarnaseid motiive ja sümbolismi ideede edastamiseks.

6) Analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust.

Õpilased analüüsivad erinevaid kirjandusžanre, keskendudes eriti nende keelelistele ja stilistilistele omadustele. Tehakse võrdlevaid analüüse, kuidas erinevad žanrid kasutavad keelelisi vahendeid emotsioonide ja ideede edastamiseks.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Detailne analüüs kirjanduslikest tehnikatest ja stilistikast

Valdkonnaülene lõiming

Kunstiõpetus: Erinevate kunstivormide, nagu maalikunst ja muusika, võrdlus kirjandusega, et mõista, kuidas erinevad kunstivormid väljendavad tundeid ja ideid

<p>7) Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.</p>	<p>Õpilased tutvuvad kirjandusteooria põhimõistetega ning kasutavad neid tekstide analüüsimisel ja tõlgendamisel. Sõnavara laiendamiseks viiakse läbi harjutusi, mis keskenduvad keerukatele ja erialasele sõnavarale tekstides.</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Keeleõpe: Sõnavara laiendamine ja kirjandus teoreetiliste kontseptsioonide mõistmine.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Haridustehnoloogia: Kasutades erinevaid digitaalseid vahendeid ja ressursse, nagu online sõnastikud ja andmebaasid, tekstide sügavamaks mõistmiseks ja analüüsiks.</p>	
<p>8) Kirjeldab Eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpseid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus.</p>	<p>Õpilased tutvuvad erinevate eepostega, uurivad nende sünnilugu, sisu ja kultuurilist tähtsust. Klassis toimuvad arutelud ja analüüsid, kuidas eepos mõjutab tänapäeva kultuuri ja kuidas teised autorid on eepose elemente oma teostes kasutanud.</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming</p>	

Kirjandus: Arhetüüpide ja motiivide kordumise uurimine Eesti kirjanduses.

Valdkonnaülene lõiming

Kultuuriajalugu: "Kalevipoja" roll ja mõju Eesti rahva identiteedi kujunemisel ja säilitamisel.

11. klass. Eesti keel

Praktiline eesti keel II	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
1) Edastab oma tundeid ja mõtteid	Sõnumi edastamine eri suhtlusolukordades, keelelise väljenduse paindlikkus.
Valdkonnasisene lõiming Keeleõpe: Keeleliste vahendite mitmekesine kasutamine.	

Valdkonnaülene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Eneseväljendus erinevates suhtlusolukordades, kultuuriline identiteet ja sotsiaalne suhtlus.

2) Argumenteerib selgelt ja veenvalt

Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine.

Valdkonnasisene lõiming: Keeleõpe: Argumentide struktureerimine ja esitamine.

Valdkonnaülene lõiming: Ajalugu: Argumentide ja veenmise kasutamine ajaloolistes aruteludes ja dokumentides.

3) Kuulab avalikku esinemist

Avaliku esinemise kuulamine, küsimuste esitamine.

Valdkonnasisene lõiming

Kuulamisoskus: Avalike esinemiste mõistmine ja analüüsimine.

Valdkonnaülene lõiming

Psühholoogia: Tähelepanu ja kuulamisoskuse arendamine, avaliku kõne mõju uurimine.

4) Kasutab erinevaid teabeotsingu strateegiaid	Teabeotsingu strateegiad: lehitsemine, kirotsing, andmebaasid.
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Informaatika: Digitaalse infootsingu tehnikad.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Geograafia: Info otsimine ja kasutamine geograafiliste teemade uurimisel.</p>	
5) Loeb ja hindab kriitiliselt tekste	Meediatekstide kriitiline analüüsimine.
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Keeleõpe: Teksti analüüsi oskused.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Bioloogia: Teadustekstide ja -artiklite kriitiline lugemine ja analüüsimine.</p>	

6) Teeb kokkuvõtteid eri allikatest	Kokkuvõtete ja referaatide kirjutamine.
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Keeleõpe: Kokkuvõtete ja referaatide koostamise oskused.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Füüsika: Teadusartiklitest kokkuvõtete tegemine, andmete sünteesimine.</p>	
7) Kirjutab uudise, arvamuse ja arvustuse	Ajakirjandustekstide koostamine.
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Ajakirjandus: Erinevate ajakirjandusžanrite kirjutamine.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Kunstiõpetus: Kunstiteoste ja -näituste arvustuste kirjutamine, visuaalse kultuuri mõistmine.</p>	

8) Kirjutab referaadi, kasutab viitamissüsteeme	Viitamissüsteemide kasutamine, plagiaadi vältimine.
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Akadeemiline kirjutamine: Allikate korrektne kasutamine ja viitamine.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Terviseõpetus: Teaduspõhise info kasutamine tervise teemaliste referaatide kirjutamisel.</p>	

Meedia ja mõjutamine	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
1) Tunnistab teabekeskonda ja kommunikatsiooni	Uuritakse infoühiskonna protsesse ja kommunikatsiooni tingimusi. Analüüsitakse, kuidas sotsiaalmeedia mõjutab suhtlust.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Arutelu digitaal keele ja neti suhete üle. Informaatika: Digitaalse kirjaoskuse ja andmekaitse põhimõtted.

Valdkonnaülene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Digitaalse kodanikuõiguste ja -kohustuste mõistmine.

2) Leiab meediatekstist argumendid

Analüüsitakse erinevaid meediatekste, et tuvastada argumendid ja mõjutamisvõtted.

Valdkonnasisene lõiming

Meediaõpetus: Teksti analüüsimise tehnikad ja kriitilise lugemise oskused. Informaatika: Andmete ja faktide kontrollimine internetis.

Valdkonnaülene lõiming

Filosoofia: Argumentatsiooni ja veenmise eetika.

3) Eristab fakti arvamusest

Õpitakse kriitiliselt hindama teavet, eristama fakte ja arvamusi.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Keel ja selle mõju tõe ja arvamuse eristamisel. Informaatika: Valeinfo tuvastamine ja faktikontroll.

Valdkonnaülene lõiming

Teadus: Teadusliku meetodi ja faktipõhise argumentatsiooni tähtsus.

4) Analüüsib reklaami kriitiliselt

Vaadeldakse reklaamide ja mainekujunduse strateegiaid ning nende mõju.

Valdkonnasisene lõiming

Meediaõpetus: Reklaamide analüüs ja mõistmine. Informaatika: Digireklaamide sihtimise ja leviku mehhanismid.

Valdkonnaülene lõiming

Majandus: Turundusstrateegiad ja tarbijakäitumine.

5) Tunnistab meediakanaleid ja analüüsib nende erijooni

Uuritakse erinevaid meediakanaleid ja žanre, analüüsides nende sisu ja vormi.

Valdkonnasisene lõiming

Meediaõpetus: Meediamaastiku mõistmine. Informaatika: Meediakanalite tehnoloogiline areng ja platvormide eripärad.

Valdkonnaülene lõiming

Tehnoloogia: Meedia Tehnoloogiate mõju ühiskonnale ja individuaalsele käitumisele.

6) Analüüsib suhtluse erinevusi

Uuritakse erinevaid meediakanaleid ja žanre, analüüsides nende sisu ja vormi.

Valdkonnasisene lõiming

Meediaõpetus: Meediamaastiku mõistmine. Informaatika: Meediakanalite tehnoloogiline areng ja platvormide eripärad.

Valdkonnaülene lõiming

Tehnoloogia: Meedia ja tehnoloogiate mõju ühiskonnale ja individuaalsele käitumisele.

6) Analüüsib suhtluse erinevusi

Võrreldakse vahetut ja vahendatud kommunikatsiooni, uurides mõlema taotlusi.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Keelekasutuse eripärad suulises ja kirjalikus suhtluses. Informaatika: Digitaalse suhtluse platvormid ja nende mõju inimsuhetele.

Valdkonnaülene lõiming

Psühholoogia: Digitaalse suhtluse mõju inimese psühholoogiale ja suhtlemisostkustele.

7) Hindab kriitiliselt meediamanipulatsioone

Käsitletakse libauudiseid, propagandat ja müüdiloomet, õpitakse neid ära tundma.

Valdkonnasisene lõiming

Meediaõpetus: Propaganda ja manipulatsiooni tehnikad. Informaatika: Algoritmide roll info filtreerimisel ja kallutatus.

Valdkonnaülene lõiming

Kodanikuõpetus: Meediapädevus kui osa kaasaegsest kodanikuks olemisest.

8) Tunnistab teabekeskonda ja kommunikatsiooni

Uuritakse infoühiskonna protsesse ja kommunikatsiooni tingimusi. Analüüsitakse, kuidas sotsiaalmeedia mõjutab suhtlust.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Arutelu digitaal keele ja neti suhete üle. Informaatika: Digitaalse kirjaoskuse ja andmekaitse põhimõtted.

Valdkonnaülene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Digitaalse kodanikuõiguste ja -kohustuste mõistmine

11. klass. Kirjandus

Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II

Õpitulemus. Õpilane:

1) loeb läbi vähemalt neli tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi;

Õppesisu- ja tegevused

Kollokvium, arutelu, kirjalik arutlus, põhjendamine, lugemiskontroll, kirjanduslik kohus, esitlus, rollimängud, teiste meediumite vahendusel katkenditega töö (kuuldemäng, etendus vms), teatrikülastus (Moliere)

Valdkonnasisene lõiming: vene keelega - Puškin.	
2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust klassitsismist naturalismini ning nende seost ajaloo- ja kultuuri kontekstiga;	Eepika, lüürika ja dramaatika arenguid kirjandusloos. Näiteid ajastutest ja vooludest, maailmakirjandusest. Kirjanduse seosed ühiskondlike, kultuuriliste ja ajalooliste muutustega.
Valdkonnasisene lõiming Ajalugu: Prantsuse revolutsioon, filosoofiaga: kuulsamad valgustusaja filosoofid, nt Rousseau kasvatusfilosoofia, kunstiajaloo: tolleaegne kunst ja arhitektuur, muusika: klassistlik ja romantistlik muusika, 19. sajandi muusika, Goethe "Metsavaim", saksa keelega: Goethe ja Schiller,	
3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi	Arutlevad ülesanded, rühmatöö
Valdkonnasisene lõiming	

filosoofia- väärtused, ajalugu: tolaegne maailmapilt, kristlus kui kirjanduse mõjutaja

Valdkonnaülene lõiming: Darwini evolutsiooniteooria kui naturalismi mõjutaja, pärilikkuse teema

4) eristab teksti näidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;

Eri tekstinäidete ja žanride lugemine, arutelu, võrdlev analüüs, järeldused, teatrikülastus/filmi vaatamine

5) kommenteerib loetud teksti katkendeid ja tervikteose nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle;

Kollokvium, arutelu, kirjalik arutlus, põhjendamine, lugemiskontroll, kirjanduslik kohus, esitlus, rollimängud, teatrikülastus

Valdkonnasisene lõiming

Ajalugu: ajastu taustaga tutvumine eri perioodide teostes

Valdkonnaülene lõiming:

Geograafia, teoste geograafiline taust

6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste

Teatri Retsensiooni kirjutamine, luuletuste analüüs, filmi analüüs, tekstinäidete keeleline

<p>poetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust</p>	<p>ja sisuline analüüs, deklameerimine.</p>
<p>7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.</p>	<p>Klassistlik kirjandus, valgustus ja romantism: : Moliere, de La Fontaine´i valmid. Maksiimid. Valgustuskirjandus. Filosoofiline ja satiiriline proosa (nt Voltaire, Daniel Defoe, Rousseau). Valgustuskirjandus Eestis. Romantismi kujunemine ja tunnused. Romantiline romaan (nt Johann Wolfgang von Goethe, Walter Scott, Victor Hugo, Prosper Mérimée). Värsromaani (nt Aleksandr Puškin).</p> <p>Realism ja naturalism: (nt Charles Dickens, Honore de Balzac, Gustave Flaubert, Ivan Turgenev, Fjodor Dostojevski, Lev Tolstoi, Anton Tšehhov, Knut Hamsun). Realismi edasiarendused. Naturalism (nt Émile Zola, Guy de Maupassant). Estetism (nt Oscar Wilde). Realismi kujunemine ja eripära eesti kirjanduses (nt Eduard Vilde, August Kitzberg, Juhan Liiv). Realistlik romaan (nt Anton Hansen Tammsaare, August Mälik, Gert Helbemäe, Mats Traat).</p> <p>Mõisted: novell, romaan, jutustus, kirjandusvool, klassitsism, komöödia, luule, lüürika, lüroepika, miniatuur, novell, poem, proosa, realism, naturalism, estetism, romaan, romantism, gooti kirjandus, satiir, žanr, tragöödia, komöödia, valm, värsromaani.</p>

Identiteet ja eesti kirjandus	
Õpitulemus	Õppesisu ja -tegevused
1) Loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis- ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes.	Õpilased valivad ja loevad mitmekesiseid teoseid erinevatest ajajärgudeks, sh nii klassikalist kui kaasaegset kirjandust. Arutelud ja kirjalikud ülesanded aitavad süvendada mõistmist ja võimaldavad jagada isiklikke kogemusi.
Valdkonnasisene lõiming Kirjandus: Erinevate žanrite ja stiilide mõistmine. Valdkonnaülene lõiming Ajalugu: Kirjandusteoste ajalooline kontekst ja selle mõju teoste tõlgendamisele.	

2) Analüüsib ja tõlgendab erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutab loetud teostele tuginedes arutluse.

Õpilased uurivad, kuidas identiteet on kujutatud erinevatel ajastutel, analüüsides ja tõlgendades kirjandusteoseid. Arutlused kirjutatakse põhjalikult, tuginedes konkreetsetele näidetele teostest.

Valdkonnasisene lõiming

Sotsioloogia: Identiteedi kontseptsioonide uurimine ja nende kujutamine kirjanduses.

Valdkonnaülene lõiming

Psühholoogia: Isiksuse kujunemise ja identiteedi teemad kirjanduses.

3) Kirjeldab ja võrdleb kirjandusteostele tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgudel.

Õpilased analüüsivad ja võrdlevad, kuidas erinevates teostes kajastuvad eestlaste kultuurimälu ja väärtused on muutunud ajas. Diskussioonid ja esseed aitavad mõista kultuurilisi muutusi.

Valdkonnasisene lõiming

Ajalugu: Eesti ajaloo mõju kirjandusele ja kultuurimälu.

Valdkonnaülene lõiming

Kultuuriteadus: Eesti kultuuri ja kirjanduse seosed laiemas Euroopa ja maailma kontekstis.

4) Arutleb loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuurialaste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning toob nende kohta tekstist näiteid.

Õpilased kasutavad loetud teoseid alusena, et arutada olulisi ühiskondlikke ja kultuurilisi teemasid, tuues konkreetseid näiteid tekstidest.

Valdkonnasisene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Ühiskondlike teemade mõistmine ja arutelu kirjanduslike teoste kaudu.

Valdkonnaülene lõiming

Filosoofia: Eetiliste ja moraalsete küsimuste käsitlemine kirjanduses.

5) Analüüsib ja tõlgendab loetud proosa- ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja

Õpilased viivad läbi põhjalikud tekstianalüüsid, keskendudes nii sisult kui ka vormile, et mõista, kuidas need elemendid toetavad üksteist.

kompositsiooni.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Keel ja stiil kui kirjanduslikud vahendid.

Valdkonnaülene lõiming

Kunstiõpetus: Narratiivi ja visuaalse kunsti vahelised seosed, kuidas stseeni seadmine ja karakterite kujutamine toetavad teema edasiandmist.

6) Analüüsib ja mõtestab luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab lüürilist aegruumi ja vaatepunkti, seostab kujundiloomet, meetrikat ja stroofikat sisuga, kirjeldab luuletuste meeoleolu ning avab nende tähendusi.

Õpilased uurivad luuletuste struktuuri ja keelekasutust, analüüsides, kuidas vorm ja sisu üksteist toetavad. Luuleanalüüsid aitavad mõista sügavamaid tähendusi ja kujundlikkust.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Luulekeele eripära ja selle mõju tähenduse loomisele.

Valdkonnaülene lõiming

Muusika: Luule ja muusika rütmiliste elementide võrdlus ning nende mõju emotsionaalsele resonantsil.

Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Õpilased tutvuvad ja kasutavad kirjandusteaduslikke põhimõisteid tekstide analüüsimisel, arendades samal ajal oma sõnavara, eriti seoses kirjanduskriitiliste ja teoreetiliste terminitega.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Kirjanduslike terminite kasutamine ja mõistmine süvendab tekstide tõlgendamise oskust.

Valdkonnaülene lõiming

Haridustehnoloogia: Digitaalsete ressursside ja tööriistade kasutamine tekstide süvendatud analüüsimiseks ja sõnavara laiendamiseks.

12. klass eesti keel

Keel ja ühiskond	
Õpitulemus	Õppesisu- ja tegevused
1) Analüüsib keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas ning suhtluses	Keele olemus ja ülesanded, keele, kultuuri ja ajaloo seosed
Valdkonnasisene lõiming Kirjandus: Keelekasutus erinevates kirjandusteostes Valdkonnaülene lõiming Ühiskonnaõpetus: Keele mõju sotsiaalsele struktuurile ja identiteedile	
2) Kirjeldab eesti keele eripära, suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti	Eesti keele struktuur, suulise ja kirjaliku keele eripärad

Valdkonnasisene lõiming

Praktiline keel: Suulise ja kirjaliku väljendusoskuse normid ja etikett

Valdkonnaülene lõiming

Ajalugu: Eesti keele ajalooline areng ja selle mõju tänapäevale

3) Selgitab allkeelte ja keele varieerumise olemust

Keele varieerumine, allkeeled ja nende kasutus

Valdkonnasisene lõiming

Meedia: Keelekasutuse analüüs meedias ja allkeelte esitus

Valdkonnaülene lõiming

Geograafia: Keelelised eripärad eri piirkondades

4) Tunneb eesti keele allikaid ja korpusi ning kasutab neid eesmärgistatult

Eesti keele allikad ja korpuste kasutamine

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Andmebaaside ja keelekorpusanalüüsi meetodid

Valdkonnaülene lõiming

Informaatika: Andmebaaside kasutamine ja digitaalne keeleanalüüs

5) Kirjeldab eesti kirjakeele kujunemislugu

Eesti kirjakeele ajalugu ja staatus

Valdkonnasisene lõiming

Kirjandus: Eesti kirjanduse areng ja selle seos keelega

Valdkonnaülene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Keelepoliitika ja keele seadusandlus Eestis

6) Nimetab eesti keele arenduse peamisi suundi ja põhimõtteid

Eesti keele areng ja tulevikusuunad

Valdkonnasisene lõiming

Keeletehnoloogia: Keeletehnoloogia roll keele arenduses

Valdkonnaülene lõiming

Tehnoloogia ja innovatsioon: Keeletehnoloogia areng ja selle mõju ühiskonnale.

7) Selgitab keelemuutuste olemust

Keelemuutuste analüüs ja põhjused

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Keelemuutuste mõju keeleõppele

Valdkonnaülene lõiming

Ajalugu: Keelemuutuste ajalooline kontekst

8) Analüüsib ajastuomaseid keelenähtusi

Ajastuomaste keelenähtuste uurimine

Valdkonnasisene lõiming

Kirjandus: Keelekasutus ajaloolises ja kaasaegses kirjanduses

Valdkonnaülene lõiming

Kultuuriline identiteet: Keele roll kultuurilise identiteedi kujunemisel

Praktiline eesti keel III

Õpitulemus

Kasutab keelt vastavalt suhtluseesmärgile ja -kontekstile

Õppesisu ja -tegevused

Teksti suhtlus tähenduse mõistmine, suuline esinemine

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Suhtlus Konteksti analüüs

Valdkonnaülene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Avalik esinemine ja diskussioonid

Argumenteerib ning kaitseb oma seisukohti

Argumenteerimine, veenmine, väitlemine

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Argumentide struktureerimine ja esitamine

Valdkonnaülene lõiming

Ajalugu: Ajalooliste väitluste analüüs ja kriitiline mõtlemine

Koostab levinumaid meediatekste

Meediatekstide, sh kommentaari ja arvamuse kirjutamine

Valdkonnasisene lõiming

Meedia: Meediatekstide analüüs ja loomine

Valdkonnaülene lõiming

Kodanikualgatus: Avaliku arvamuse kujundamine läbi meedia

Kirjutab mitme alusteksti põhjal kokkuvõtte või resümee

Kokkuvõtete ja arutlevate tekstide koostamine

Valdkonnasisene lõiming

Kirjandus: Allikate süntees ja tekstide analüüs

Valdkonnaülene lõiming

Teabekeskond: Erinevate allikate kasutamine ja kriitiline hindamine

Kasutab eri allikatest leitud infot oma tekstides

Liitotsingud ja allikate valik

Valdkonnasisene lõiming

Informaatika: Digitaalne teabeotsing ja allikakriitika

Valdkonnaülene lõiming

Tehnoloogia ja innovatsioon: Tehnoloogiliste vahendite kasutamine teabe haldamisel

Parandab ja kinnistab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust

Õigekirja- ja õigekeelsus küsimuste kordamine

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Keeleliste normide täiendamine

Valdkonnaülene lõiming

Väärtused ja kõlblus: Keelekasutuse eetilised aspektid

Saab aru keeruka struktuuriga tekstidest

Keeruka struktuuriga tekstide analüüs

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Tekstianalüüsi oskused

Valdkonnaülene lõiming

Kultuuriline identiteet: Keerukate tekstide kultuurikonteksti mõistmine

Loeb erinevaid tekste, arendab oma kirjaoskust ja rikastab sõnavara

Sõnavaraarendus ja tekstide lugemine

Valdkonnasisene lõiming

Kirjandus: Laiema sõnavara kasutamine ja tekstide tõlgendamine

Valdkonnaülene lõiming

Elukestev õpe: Lugeja Oskuse ja sõnavara arendamine isikliku arengu osana

Töö tekstidega, arutlev tekst ning veenev argument

Õpitulemus

Õppesisu- ja tegevused

<p>1) Õpilane mõistab eri valdkondade tekste ja oskab neist leida olulist infot ning seda sõnastada.</p>	<p>Gümnaasiumi valikkursuse „Töö tekstidega“ õppes tuginetakse erinevates ainevaldkondades (keel ja kirjandus, võõrkeeled, sotsiaal-, loodus-, reaal-, kunstiained) käsitletud tekstidele, mis toetavad lõimingut. Teksti valides lähtutakse teema aktuaalsusest, allika usaldusväärsusest ning õpilaste huvist.</p>
<p>Valdkonnaülene lõiming: keel ja kirjandus, võõrkeeled, sotsiaal-, loodus-, reaal-, kunstiaine</p>	
<p>2) Õpilane märkab eri tüüpi tekstide seoseid tegeliku eluga, oskab leida probleemkohti, teha järeldusi, pakkuda probleemidele lahendusi ja luua uut tervikut ning kujundada seeläbi oma maailmapilti ja väärtushinnanguid.</p>	<p>Arutlus, analüüs, eri tüüpi küsimused ja probleemülesanded.</p>
<p>3) Õpilane oskab oma arvamust põhjendada, tuua välja probleeme ja lahendusi, leida asjakohaseid näiteid, väljendada end suuliselt ja kirjalikult, lähtudes konkreetsest teemast ja probleemist.</p>	<p>Praktiliste ülesannete lahendamine, teksti põhjal probleemide üle arutlemine, erinevate seisukohtade kõrvutamise ja esitluste tegemine mõttevahetus, diskussiooni, arutlus</p>

4) Õpilane oskab teksti kriitiliselt lugeda, eristab fakti ja arvamust, tunneb manipuleerimisvõtteid.	Arutlus, analüüs, töö eri tüüpi meediatekstidega.
5) Õpilane oskab kirjutada arutlevat kirjandit, oma arvamust põhjendada, leida asjakohaseid näiteid ja teab argumenteerimisoskuse põhitõdesid.	Arutleva kirjandi kirjutamine, näidete leidmine, kirjandi eeltöö rühmas, kirjandi analüüs rühmas.
Valdkonnaülene lõiming: tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus	
6) Õpilane oskab analüüsida filmi ja artiklit, leida sealt olulisi näiteid, mida sobiks kasutada kirjandis. Õpilane oskab ennast ka suuliselt väljendada ja esineda.	Ettekande tegemine, probleemi leidmine, analüüs, kuidas ja mis teemal seda saab näiteks tuua.
Valdkonnaülene lõiming: Eri valdkondade uudised ja filmid, keskkond, psühholoogia, ühiskonnaõpetus, keskkonnaprobleemid.	

12. klass kirjandus

Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses III

Õpitulemus. Õpilane:

Õppesisu- ja tegevused:

1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi;

Kollokvium, arutelu, kirjalik arutlus, põhjendamine, lugemiskontroll, kirjanduslik kohus, esitlus, rollimängud, teiste meediumite vahendusel katkenditega töö (kuuldemäng, etendus vms), teatrikülastus (20. Ja 21. sajandi autorite looming)

Valdkonnasisene lõiming: teoste ajalooline taust, I ja II maailmasõda ning Eesti ajaloos toimunud kui ilukirjanduse mõjutaja, metsavendlus.

2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust modernismist metamodernismini ning nende seost ajaloo- ja kultuuri kontekstiga;

Eepika, lüürika ja dramaatika arenguid kirjandusloos. Näiteid ajastutest ja vooludest, maailmakirjandusest. Kirjanduse seosed ühiskondlike, kultuuriliste ja ajalooliste muutustega.

Valdkonnasisene lõiming

<p>Ajalugu: I ja II maailmasõda, linnastumine, tehnoloogia areng psühholoogiaga, erinevad teooriad</p> <p>Valdkonnaülene lõiming: modernistlikud kunstiteosed</p>	
<p>3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi</p>	<p>Arutlevad ülesanded, rühmatöö</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>filosoofia: väärtused, ajalugu: toleaeagne maailmapilt, kristlus kui kirjanduse mõjutaja</p>	
<p>4) eristab teksti näidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;</p>	<p>Eri tekstinäidete ja žanride lugemine, arutelu, võrdlev analüüs, järeldused, teatrikülastus/filmi vaatamine</p>
<p>5) kommenteerib loetud teksti katkendeid ja tervikteose nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle;</p>	<p>Kollokvium, arutelu, kirjalik arutlus, põhjendamine, lugemiskontroll, kirjanduslik kohus, esitlus, rollimängud, teatrikülastus</p>

Valdkonnasisene lõiming

Ajalugu- eri piirkondade ajastu taustaga tutvumine 20. Ja 21. sajandi teoste puhul

Valdkonnaülene lõiming

Geograafia, teoste geograafiline taust

6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust

Teatri Retsensiooni kirjutamine, luuletuste analüüs, filmi analüüs, tekstinäidete keeleline ja sisuline analüüs, deklameerimine.

7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Modernistlikud suundumused luules. Sümbolism (nt Charles Baudelaire,). o).
Avangardistlik luule (nt futurism, ekspressionism, dadaism, sürrealism, imażism).
Biitnikud.

Eesti luule alates 20. sajandist. Kirjanduslikud liikumised ja rühmitused: Noor-Eesti, Siuru, Tarapita, Arbujad (nt Gustav Suits, Marie Under, Henrik Visnapuu, Betti Alver, Heiti Talvik, Ernst Enno, Ilmar Laaban, Andres Ehin). Pagulasluule (nt , Kalju Lepik).
Luuleuendus, kassetipõlvkond ja selle järellaine (nt Paul-Eerik Rummo, Hando Runnel, Jüri Üdi). Seisakuaja luule Luule siirde ajastul ja sajandivahetusel Nüüdisluule.

Modernistliku draama kujunemine ja tunnused. Psühholoogiline draama (nt Henrik

Ibsen, Anton Tšehhov) Sümbolistlik draama (nt Maurice Maeterlinck). Eepiline teater (Berthold Brecht). Absurdidraama (nt Samuel Beckett, Eugène Ionesco). Sotsiaalpsühholoogiline draama (nt Tennessee Williams, Edward Albee, Eugene O'Neill). Draama postmodernismi ajajärgul (nt Harold Pinter, Tom Stoppard). 20. sajandi eesti draama. Postmodernistlik draama. Dramaturgia nüüdisteatris.

Modernistlikud suundumused proosas. Süvapsühholoogiline romaan, Kadunud põlvkond ja sõjaromaan (nt Ernest Hemingway, Erich Maria Remarque). Eksistentsialism (nt Franz Kafka, Albert Camus, Jean-Paul Sartre). Idamaiste usundite mõjud kirjanduses (nt Hermann Hesse, Jerome David Salinger). Biitkirjandus Postmodernistlik romaan (Kurt Vonnegut). Lühiproosa. Eesti proosakirjandus. Kujunemisromaan (nt August Gailit). Ajalooline romaan (nt Jaan Kross) Postmodernism eesti proosas . Novelližanri areng, Friedebert Tuglas, Peet Vallak). Nüüdisproosa arenguid. Omaeluloolisus (nt Tõnu Õnnepalu).

Mõisted:

(I) aforism, ballaad, draama, dramaatika, eepika, novell, jutustus, romaan, teadvuse vool, kirjandusvool, komöödia, luule, lüürika, lüroepika, miniatuur, n proosa, realism, romaan, romantism, satiir, sonett, žanr,

(II) absurdidraama, ajalooline romaan, avangard, dadaism, eksistentsialism, ekspressionism, estetism, futurism, imażism, impressionism, kassetipõlvkond, kujunemisromaan, modernism, omaelulooline romaan, postmodernism,

(süvapsühholoogiline romaan, sümbolism, sürrealism, uusromantism.

Kirjandus ja ühiskond

Õpitulemus

1) Loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe eesti autori luulekogu, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes.

Õppesisu ja -tegevused

Õpilased valivad mitmekesiseid teoseid, mis esindavad eri žanre ja stiile. Analüüsid ja arutelud toimuvad nii klassis kui ka iseseisvalt, süvendades mõistmist ja kriitilist mõtlemist.

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Tekstide süvendatud analüüs ja tõlgendamine.

Valdkonnaülene lõiming

Sotsioloogia: Kirjandusteoste seosed ühiskondlike nähtuste ja muutustega.

<p>2) Arutleb kirjanduse ja ühiskonna omavaheliste suhete üle, nimetab kirjandusteose loomet ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid ja toob nende kohta näiteid.</p>	<p>Õpilased uurivad, kuidas sotsiaalsed, poliitilised ja majanduslikud tegurid mõjutavad kirjanduslikku loomet ja vastuvõttu. Arutelud ja esseed aitavad mõista kirjanduse ja ühiskonna vastastikust mõju.</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Ajalugu: Ajalooliste kontekstide mõju kirjandusele.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Meediauuringud: Kirjandusteoste levik ja vastuvõtt meediakanalites.</p>	
<p>3) Iseloomustab põhjalikumalt vähemalt kahe autori loomingut, määrab nende teoste koha ajastus, voolus või rahvuskirjanduses.</p>	<p>Õpilased valivad kahe autori teosed, analüüsivad nende panust kirjandusvooludesse ja nende rolli rahvuskirjanduses. Tööd sisaldavad esitlusi ja kirjalikke analüüse, mis kajastavad autorite olulisust ja eripärasid.</p>

Valdkonnasisene lõiming

Kirjandusteooria: Autorite paigutamine kirjanduslike voolude ja ajalooliste perioodide konteksti.

Valdkonnaülene lõiming

Kultuuriteadus: Kirjanduslike teoste mõju kultuurilisele identiteedile ja mälu säilitamisele.

4) Toob loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes näiteid ajastu ja inimese kujutamisest, arutleb teoses käsitletud ühiskondlike probleemide ja väärtuste üle.

Õpilased analüüsivad, kuidas kirjandusteosed kajastavad ja kritiseerivad oma ajastu ühiskondlikke küsimusi. Arutelud ja kirjalikud tööd keskenduvad konkreetsetele näidetele teostest, mis tõstavad esile ajastu väärtusi ja probleeme.

Valdkonnasisene lõiming

Ühiskonnaõpetus: Kirjanduse kasutamine ühiskondlike teemade käsitlemiseks.

Valdkonnaülene lõiming

Eetika: Kirjanduslike teoste käsitlemine moraalsete ja eetiliste küsimuste valguses.

<p>5) Analüüsib kirjandusteost mõne 20. või 21. sajandi mõtte- või kirjandusvoolu kontekstis, leiab tekstist iseloomulikke tunnuseid ja näiteid.</p>	<p>Õpilased uurivad, kuidas teosed peegeldavad ja arendavad kindlaid kirjandusvoolusid, nagu modernism või postmodernism. Analüüsivad ja esitlused aitavad mõista voolude mõju ja tunnuseid tekstides.</p>
<p>Valdkonnasisene lõiming</p> <p>Kirjandusteooria: Kirjandusvoolude omaduste ja mõju uurimine.</p> <p>Valdkonnaülene lõiming</p> <p>Filosoofia: Filosoofiliste ideede uurimine ja nende esitus kirjanduses.</p>	
<p>6) Eristab teksti näidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust.</p>	<p>Õpilased viivad läbi võrdleva analüüsi, kus nad eristavad žanre ja uurivad, kuidas erinevad väljenduslaadid ja ülesehitused mõjutavad teose tähendust ja vastuvõttu.</p>
<p>7) Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.</p>	<p>Õpilased tutvuvad kirjandusteoreetiliste terminite ja kontseptsioonidega, kasutades neid tekstide sügavamaks mõistmiseks. Sõnavara laiendatakse spetsiifiliste kirjanduskriitiliste terminite abil, mis aitavad arendada analüütilist mõtlemist.</p>

Valdkonnasisene lõiming

Keeleõpe: Kirjandusterminite kasutamine tekstianalüüsis parandab analüüsi oskusi ja teksti mõistmist.

Valdkonnaülene lõiming

Haridustehnoloogia: Digitaalsete tööriistade ja platvormide kasutamine tekstide analüüsimiseks ja sõnavara laiendamiseks.